

24 martie 2022

08-1/2-577

A P R O B,
_____/semnat /_____
„_24_”_03_2022
Ceslav PANICO
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

**RAPORT PRIVIND VIZITA PREVENTIVĂ
IZOLATORUL DE DETENȚIE PROVIZORIE
DIN CADRUL INSPECTORATULUI DE POLIȚIE SOROCA
16 februarie 2022**

**Raportul a fost elaborat de către
angajații Oficiului Avocatului Poporului,**

- *Diana MAZNIUC, consultant superior, Direcția prevenirea torturii*
- *Alexandru ZUBCO, șef, Direcția prevenirea torturii*

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

În conformitate cu dispozițiile paragrafului 8 din Regulamentului de organizare și de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului, aprobat prin Legea nr. 164 din 31.07.2015; prevederilor alin. (2) art. 24 al Legii nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), la 16 februarie 2022 a fost desfășurată o vizită preventivă și follow-up la izolatorul Inspectoratului de Poliție Soroca.

Scopul vizitei: Vizita a avut drept scop monitorizarea situației privind asigurarea garanțiilor împotriva torturii și altor forme de rele tratamente a persoanelor reținute și deținute în izolatorul poliției IP Soroca (*în continuare IDP Soroca*).

Ultima vizită: 23.07.2020¹.

Standarde de monitorizare:

- 1) Rezoluția CES nr.663 C (XXIV) din 31/07/1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 2) Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC (2006)2;
- 3) Rezoluția ONU nr.43/173 din 09/12/1988 privind Principiile pentru protecția persoanelor aflate sub orice formă de detenție sau închisoare;
- 4) Rezoluția ONU A/RES/57/199 din 18/12/2002 privind Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.
- 5) Rezoluția ONU 40/33 din 29/11/1985 privind Ansamblul de regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing);
- 6) Recomandarea Rec (2006)13 a Comitetului de Miniștri al statelor-membre privind detenția provizorie, condițiile în care are loc aceasta, precum și aplicarea garanțiilor împotriva abuzului;
- 7) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) (articolul 3), protocoalele la CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987, precum și rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) privind situația din Republica Moldova;
- 8) Codul de executare / Statutul Executării pedepsei de către condamnați.;
- 9) Legea cu privire la poliție.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Inspectoratul de poliție Soroca se află în mun. Soroca, str. Ion Creangă 18. Instituția este condusă de comisarul-principal, Dl Octavian CEBOTARENCO. Potrivit statelor de personal, în IP Soroca activează 168 angajați, dintre care 4 funcții sunt vacante și 22 angajați sunt în concedii.

IDP Soroca a fost renovat din fondurile europene și dat în exploatare la 26.02.2021. Izolatorul de detenție provizorie este destinat pentru detenția persoanelor reținute pe un termen ce nu depășește 72 ore pentru adulți și 24 ore pentru minori. Pe durata stării de urgență în sănătatea publică de COVID19

¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/08/IP-Soroca-23.07.2020_FINAL_pe-site.pdf

în izolator au fost plasate persoane cu statut de reținut, arestați și condamnați de până la 7 zile în scop de măsură de protecție. La momentul vizitei, în izolator nu era deținută nici o persoană.

Reprezentanții IDP Soroca au menționat că perioada detenției nu depășește 72 ore și că întâmpină dificultăți în documentarea cu acte de identitate a reținuților. În 2021 un minor a fost deținut 7 zile, timp în care angajații poliției l-au documentat cu acte de identitate pentru al putea transfera în penitenciar. Toate cazurile de leziuni la reținuți la intrarea și ieșirea din IDP sunt redirecționate procurorului din Procuratura Soroca sau Florești.

C. COOPERAREA

Angajații IP Soroca au manifestat deschidere spre cooperare și comunicare directă pe durata vizitei. Angajații OAP nu au avut restricții la accesul în instituție, cât și la registrele de evidență a persoanelor reținute, la actele normative interne ce reglementează sistarea activității Izolatorului, sau alte ingerințe în activitate.

D. RESPECTAREA GARANȚIILOR LA REȚINERE

D1. DINAMICA PERSOANELOR REȚINUTE

În 2021 au fost reținute 90 de persoane, dintre care 76 bărbați, 6 femei și 4 minori. Alte 4 persoane au fost reținute în temeiul suspiciunii comiterii unei contravenții, sancționabilă cu privațiune de libertate. Adicional, din 01 ianuarie și până la 16 februarie 2022 au fost plasate în IDP Soroca - 13 persoane reținute de IP Soroca și IP Florești.

În IDP Soroca sunt plasate doar persoanele reținute de organul de urmărire penală/ în baza încheierii instanței de judecată. Persoanele citate sau aduse de angajații poliției pentru audieri și sau alte acțiuni procesuale nu sunt plasate și nici audiate în IDP Soroca. De regulă, toate persoanele ce intră în IP Soroca ar trebui să fie înregistrate în Registrul de vizitatori al unității de gardă sau întocmit de ofițerul de serviciu.

D2. ASIGURAREA DREPTULUI LA INFORMARE DESPRE REȚINERE

În spațiile IDP există afișate „Scrisori de drepturi” în limba română și rusă. Persoanele deținute primesc și se semnează pe fișe cu privire la drepturile și obligațiile procesuale. La fel, în celule au fost observate broșurile informative „Ghidul Drepturile omului în activitatea poliției”, „Procedurile operaționale standard de aplicare”, destinate angajaților poliției. Reprezentanții IDP au susținut că acestea sunt plasate pentru a fi citite de deținuți. Aici, menționăm ca IDP să actualizeze o bibliotecă cu cărți artistice, literatură juridică pentru deținuți. Or, ghidurile elaborate cu sprijinul Fundației Soros Moldova sunt destinate pentru angajații poliției. Informarea rudelor despre reținere are loc prin intermediul ofițerului de urmărire penală/ polițistul ce a realizat reținerea.

Pe holul IP Soroca (la primul etaj) lipsesc afisaje cu privire la drepturile și obligațiile la reținere, inclusiv adrese de contact în cazul plângerilor față de activitatea poliției.

D3. ASIGURAREA DREPTULUI LA APĂRĂRE

Potrivit Registrului de evidență a întrevederilor:

- Durata întrevederilor dintre persoana reținută și avocat variază între 5-10 minute și cuprinde ora intrării, întrevederii propriu-zise și ieșirii din IDP;
- În toate cazurile, întrevederile au loc în format tripartit (ofițerul de urmărire penală sau procurorul, avocatul și persoana reținută);
- Temeiul întrevederilor: înaintarea învinuirii.

Avocatul Poporului este profund îngrijorat de nivelul și calitatea prestației avocaților. Practic, se creează impresia că avocații nu-și asistă clienții în perioada detenției preventive. Perioada restrânsă pentru construirea apărării demonstrează calitatea serviciilor furnizate și modul în care este format un consimțământ informat al persoanei reținute în privința acțiunilor procesual-penale la care este supusă. Mai mult, prezența acuzării, care, prin sine, deformează principiul confidențialității discuțiilor purtate dintre apărător și apărât, este în putere de a priva persoana de posibilitatea formării tehnicilor de apărare, manifestând prin prezență – un act de intimidare, de reducere la tăcere, etc.

CPT punctează cu relevanță contextului: posibilitatea persoanelor luate în custodia poliției de a avea acces la un avocat este o garanție fundamentală împotriva maltratării. Existența acestei posibilități va avea un efect descurajator asupra celor înclinați să maltrateze persoanele reținute. În plus, un avocat este persoana potrivită pentru a lua măsuri corespunzătoare dacă persoanele reținute sunt maltratate într-adevăr.

Pentru a fi pe deplin eficient, dreptul de a avea acces la un avocat trebuie garantat încă de la începutul privării de libertate. Într-adevăr, CPT a observat în repetate rânduri că perioada imediat următoare privării de libertate este cea în care riscul intimidării și maltratării fizice este cel mai ridicat. În plus, dreptul de acces la un avocat trebuie să fie aplicat chiar din momentul privării de libertate, indiferent de statutul juridic exact al persoanei în cauză; mai precis, persoana respectivă trebuie să se bucure de acest drept din momentul în care a fost declarată oficial „suspectă”. Dreptul de acces la un avocat al unei persoane aflate în custodia poliției trebuie să includă dreptul de a-l întâlni în particular. Ca o măsură de siguranță împotriva maltratării (diferită de mijloacele de a asigura un proces corect), este esențial ca avocatul să se afle în prezență fizică directă cu deținutul. Acesta este singurul mod de a putea face o evaluare fizică și psihologică corectă a stării persoanei în cauză. De asemenea, dacă întâlnirea cu avocatul nu are caracter privat, este posibil ca persoana deținută să nu se simtă liberă să dezvăluie maniera în care este tratată².

D4. ASIGURAREA DREPTULUI LA EXAMINARE MEDICALĂ LA REȚINERE

Apreciem pozitiv angajarea pentru o funcție completă a unui medic (felcer) în IDP Soroca în calitate de angajat civil al IP Soroca. În același timp, îndemnăm conducerea IP Soroca să asigure instruire pe domeniul înregistrării și documentării faptelor de abuz conform Protocolului de la Istanbul a medicului nou-angajat în vederea dezvoltării capacităților profesionale ale acestuia, altele decât acordarea asistenței medicale primare. Medicul este prezent 8 ore în izolator. Iar în zilele de weekend sau noaptea se prezintă la solicitare. În cazurile excepționale se solicită 112.

Unitatea medicală a IDP Soroca este divizată în sala de consultații și în sala de proceduri. Suplimentar, există un depozit medicamentos suplinit cu preparatele constitutive de intervenție. Lampa de cuarț este utilizată după plecarea deținuților în celule.

² <https://rm.coe.int/16806ccd1f>

Potrivit Registrului de evidență a fișelor medicale, examinării medicale/ primului ajutor medical și a solicitării asistenței medicale persoanelor reținute/ deținute în IDP există mențiuni despre examinarea medicală a 186 persoane la intrarea și ieșirea din izolator, preponderent în termen cu calificativul „*leziuni corporale absente*”.

În mod adițional, echipa de monitori nu a remarcat implicații în monitorizarea stării sănătății mentale a persoanelor reținute, nu au fost evidențiate măsuri de evaluare psihologică, de anticipare a survenirii incidentelor precum act suicidal, automutilări, deși Republica Moldova înregistrează precedente condamnatorii în partea ce ține de incompetența gestionării persoanelor deținute care acuză suferințe psihologice/psihiatrice.

D5. DREPTUL LA ALIMENTAȚIE

Deținuții sunt hrăniți de 3 ori pe zi, prin intermediul serviciilor de catering de la un agent economic local. Agentul economic livrează produsele alimentare izolatorului la solicitare. Potrivit reprezentanților IDP Soroca, mesele alimentare furnizate corespund standardelor nutritive și sunt livrate în termen conform graficului. Însă, în cazul plasării unei persoane în afara graficului, aceasta va fi hranită a doua zi de dimineață: -

D6. DREPTUL LA PROTECȚIE ÎMPOTRIVA ABUZURILOR

Reținuții cu leziuni, traumatisme, care s-au automutilat sau au declarat greva foamei sunt înregistrați în Registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale/ traumatisme/ automutilări,

declararea grevei foamei în IDP. În 2022 nu au fost înregistrate asemenea cazuri. Iar în 2021 au fost înregistrate 5 cazuri: (a) 1 caz – declararea grevei foamei pe durata de 60 ore pe motivul dezacordului cu învinuirea; (b) leziuni obținute în stradă, înaintea reținerii și (c) autoagresare în incinta IP. Cazurile au fost raportate procurorilor. Unul dintre incidente: vătămarea corporală atestată se arată a fi survenită din partea agresiunii manifestate de angajații poliției (*lovit de polițist cu lopata în cap, pentru a împiedica un atac*). Există mențiuni, precum că procurorul de caz, a dispus încetarea anchetării polițistului în cazul din speță, din lipsa faptului infracțiunii.

Avocatul Poporului încurajează angajații IDP Soroca să înregistreze toate persoanele cu leziuni înainte plasării acestora în izolator, cu indicarea circumstanțelor obținerii leziunilor, inclusiv dacă acestea au putut fi obținute în timpul reținerii sau de către angajații poliției.

Potrivit Registrului de evidență al incidentelor violente, aplicării forței fizice sau a mijloacelor speciale sunt înregistrate 3 cazuri în 2021 cu privire la (a) *la data de 03.08.2021 i-au fost aplicate mai multe lovituri peste diferite regiuni ale corpului de către angajatul IP Florești; materialul remis la procuratură; ordonanță de refuz în începerea urmăririi penale emisă de Procuratura Florești;* (b) *la data de 21.08.2021 în incinta IP Soroca i-au fost aplicate mijloacele speciale de către angajații SDE; material remis la procuratura Soroca; ordonanță de refuz în începerea urmăririi penale emisă de Procuratura Soroca;* (c) *la data de 17.12.2021 învinuitul I. s-a automutilat cu lama la mâna stângă pe când se afla în autospeciala de serviciu; materialul remis la procuratura Florești; ordonanță privind refuzul începerii urmăririi penale.* În 2022, până la ziua vizitei nu au fost înregistrate cazuri.

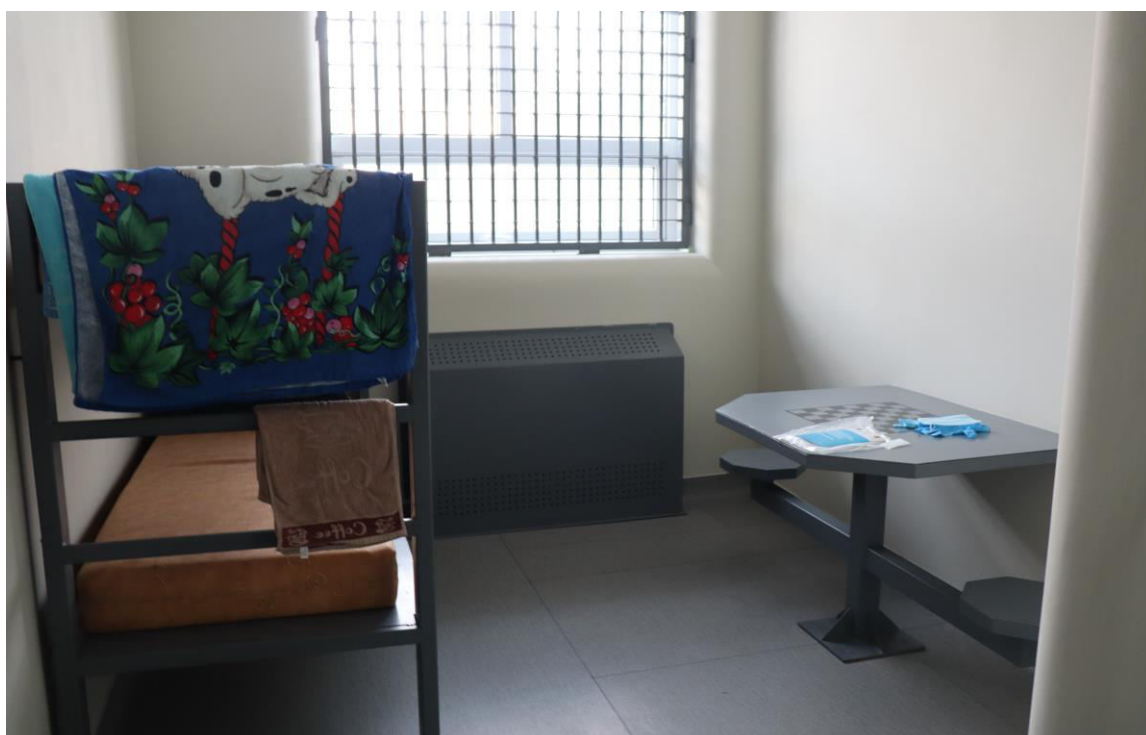
La fel, angajații IDP au susținut că în primele luni ale anului 2022 nu au înregistrat incidente în izolator sau în procesul de escortare a deținuților.

Holul IDP, celulele (cu excepția spațiului grupului sanitar) și curtea de plimbări sunt monitorizate video prin camere de supraveghere video de către angajații Serviciul detenție și escortă. Informațiile sunt stocate pe un server specializat al Inspectoratului General al Poliției.

E. CONDIȚIILE MATERIALE DE DETENȚIE

IDP Soroca a fost renovat din fonduri europene și redeschis la 26 februarie 2021. Izolatorul se află la primul etaj al IP Soroca. Izolatorul dispune de 4 celule ce asigură detenția a 14 persoane concomitent. La general, condițiile materiale de detenție corespund standardelor minime de detenție.

Celulele izolatorului sunt dotate cu mobilier și bloc sanitar, acces la lumina naturală și la lumina artificială, sistem de aerisire (naturală și artificială), sistem de încălzire funcțional. Celulele izolatorului pot fi caracterizate printr-o reparație și întreținere adecvată. Grupul sanitar asigură intimitate pentru deținuți și este compus din wc și duș (rece/cald). Astfel, deținuții au posibilitate să-și satisfacă necesitățile naturale la momentul dorit în condiții decente și adecvate pentru spălare. Din punct de vedere spațial, celulele sunt de dimensiuni rezonabile și asigură vizibil respectarea câmpului personal. De la momentul funcționării IDP, acesta nu a fost suprapopulat sau complet cu numărul total de deținuți prevăzut. Deținuților li se asigură 2 ștergare, lenjerie de pat, hârtie igienică, săpun, pastă și periută de dinți, etc.

Plimbările la aer liber sunt asigurate zilnic și la solicitare în curtea de plimbare. Evidența acestora este menținută în Registrul de scoatere la plimbări. Durata plimbărilor este diferită (20 min – 1 oră) în dependență de condițiile climaterice.

F. CONSTATĂRI:

- A. Redeschiderea izolatorului nou cu reamplasarea acestuia la etajul I a clădirii IP Soroca este apreciată;
- B. Condițiile materiale de detenție din izolator sunt satisfăcătoare și corespund standardelor minime de detenție;
- C. Angajarea unei unități de medic în izolator este apreciată;
- D. Discuțiile dintre avocați și persoanele reținute, practic, nu au loc în perioada detenției preventive. Durata întrevederilor cu avocații sunt de la 5 la 10 minute;
- E. În IP Soroca lipsesc afișe/ panouri informative cu privire la drepturile și obligațiile la reținere și adresele de contact ale Inspectoratului General al Poliției, Procuraturii Soroca, liniei fierbinți antitortură și ale Oficiului Avocatului Poporului.

G. RECOMANDĂRI:

Avocatul Poporului amintește că, articolul 3 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale impune autorităților o obligație pozitivă care constă în a se asigura că orice persoană privată de libertate este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, că modalitățile de executare a pedepsei nu supun persoana în cauză unei suferințe sau unei încercări de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, ținând seama de cerințele practice ale detenției, sănătatea și bunăstarea persoanei sunt asigurate în mod corespunzător.

În plus, în scopul *protejării integrității fizice și psihice* „Statele nu doar trebuie să se abțină de la provocarea relelor tratamente, dar și să adopte/întreprindă *măsuri preventive*, necesare pentru a asigura integritatea fizică, psihică și bunăstarea persoanelor private de libertate.”³

În pct.10 al rezoluției nr.72/163 din 19 decembrie 2017, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a accentuat, în mod special, obligația statelor *de a întreprinde măsuri prioritare, decisive și efective, necesare prevenirii actelor de tortură, tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante*.

Având în vedere constatările vizitei preventive din 16 februarie 2022, în temeiul și în conformitate cu alin.(2) art.24 al Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr.52 din 03.04.2014,

RECOMAND:

Inspectoratului de poliție Soroca:

- 1) Să asigure instruirii pentru medicul felcer din izolatorul de detenție provizorie privind procedura de înregistrare și documentare a cazurilor de rele tratamente la poliție, conform Protocolului de la Istanbul;
- 2) Să amenajeze, ori să colecteze cărți artistice și literatură juridică pentru a fi distribuite, la solicitare, deținuților, pe durata detenției în izolatorul de detenție provizorie;

³ CtEDO, cauza Mouisel v. Franța, 2002.

- 3) Să aerisească frecvent celulele din izolatorul de detenție provizorie și să mențină starea sanitaro-igienică conformă permanent;
- 4) Să amplezeze la intrarea în IP Soroca (hol, primul etaj) panouri informative lizibile cu privire la drepturile și obligațiile la reținere, precum și adresele de contact ale Inspectoratului General al Poliției, Procuraturii Soroca și liniei fierbinți antitortură a Procuraturii Generale a R. Moldova și ale Oficiului Avocatului Poporului www.ombudsman.md/contacte în special în toate spațiile IP Soroca unde au loc audieri ale persoanelor aduse/ citate de poliție.

Raportul respectiv este plasat pe pagina web a OAP pentru informare și diseminare.

Executor:

Diana MAZNIUC,

Consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,

șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /